

УДК 338.972

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

***Клочан В.П.**, кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет*

Розвиток аграрного сектора – це складна, відкрита, багаторівнева і багатоцільова система, що динамічно розвивається і представлена, з одного боку, сукупністю структуроутворюючих елементів, з іншого – підсистемою макrorівня і головною ланкою в комплексі заходів щодо забезпечення населення продовольством. Її основу становить процес переходу з одного якісного стану в інший під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на базі економічного зростання. При цьому зберігаються найважливіші властивості і здатність системи виконувати поставлені цілі і завдання, спрямовані, в першу чергу, на раціональне поєднання ефективності господарської діяльності, екологічної безпеки і соціальної орієнтації.

В умовах сформованої економічної кризи актуалізується значущість комплексного аналізу стабільності розвитку аграрного сектора, націленого на позиціонування його складових, а також отримання узагальнюючих характеристик на базі повної та достовірної інформації про події та процеси, що відбуваються в сільському господарстві. Це можливо тільки на основі розробки системи взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих показників і методів комплексної оцінки [1, с. 34-45].

Розвиток аграрного сектора більш повно може бути виражений, як мінімум, такими складовими: виробничою, соціальною та економічною. При цьому перша визначена як характеристика продовольчої самозабезпеченості населення продуктами харчування в необхідному обсязі та асортименті; друга – відображає рівні відтворення та економічної доступності матеріальних благ для працівників аграрної сфери; третя – необхідна для оцінки економічної стійкості його розвитку. Кожна з них має кількісне вираження певної (власної) групи показників, при обґрунтуванні яких дуже важливим є дотримання певних вимог.

Для визначення виробничої складової стійкості розвитку аграрного сектора доцільно використовувати наступні показники (індикатори):

досягнення самозабезпеченості вітчизняним продовольством; підтримання необхідного обсягу перехідних запасів сільськогосподарської продукції; виробництво продукції на душу населення; забезпечення стійких темпів зростання агровиробництва і збільшення внеску сільського господарства у валовий внутрішній продукт.

Для кількісної характеристики соціальної складової, слід орієнтуватися на співвідношення середньої заробітної плати в сільському господарстві з оплатою праці по економіці в цілому; економічну доступність матеріальних благ для працівників аграрної сфери; співвідношення індексу споживчих цін з індексом середньої заробітної плати в сільському господарстві; наближення рівня та якості життя у сільській місцевості до міських параметрів.

До основних індикаторів економічної складової сталого розвитку аграрного сектора можна віднести частку прибуткових сільськогосподарських підприємств в їх загальній кількості; рівень рентабельності продажів; коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами; частку продукції вітчизняних товаровиробників на внутрішньому ринку продуктів харчування; частку імпортованих продуктів в загальному споживанні продовольства.

Дослідження усіх складових сталого розвитку аграрного сектору України показало, що сільське господарство залишається низькоефективною галуззю. Хоча частка прибуткових сільгосппідприємств збільшилася з 36% у 2005 р. до 82% 2015 р., рівень їх рентабельності, як і раніше, залишається низьким (відповідно 4,7 і 26,8%). Складне фінансове становище аграріїв негативно позначається на їх платоспроможності і фінансовій стійкості. Коефіцієнт поточної ліквідності протягом усього розглянутого періоду не перевищив рекомендоване нормативне значення 200% і був зафіксований в 2016 р. на рівні 178,8%, частка власних коштів сільгосппідприємств в загальній сумі коштів з усіх джерел склала лише 37,5% (рекомендоване значення 50%), що призвело до недостатності забезпеченості власними оборотними засобами.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо, що одним з найважливіших напрямів державної аграрної політики в умовах кризи та політичної нестабільності має стати стратегічне планування, розробка прогнозних балансів виробництва і споживання основних видів сільськогосподарської продукції, пріоритетний розвиток в регіонах тих галузей агропромислового виробництва, які найбільшою мірою відповідають природним і соціально-економічним умовам України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нечаев В. Оценка устойчивости развития аграрного сектора / В. Нечаев, Н. Васильева, С. Фетисов // Экономика сельского хозяйства. – 2010. – № 2. – С. 34-45.
2. Загайтов И. Б. Экономические проблемы повышения устойчивости сельскохозяйственного производства / И. Б. Загайтов, П. Д. Половинкии. – М. : Экономика, 1984. – С. 86-92.

3. Манелля А. И. Статистические методы анализа развития сельскохозяйственного производства / А. И. Манелля // Вопросы статистики. 1999. – № 4. – С. 27-48.